

Zehirlenmelere Yaklaşım

Eylem ERSAN¹, Bulut DEMİREL²

Giriş

Herhangi bir yolla vücuda alındığında, organizmaya hücresel fonksiyonları ve organ fonksiyonlarını değiştirerek zarar veren maddeye zehir (toksin); bu fonksiyonel bozulmaya ise zehirlenme denir (1). Maruziyet durumuna, süresine ve belirtilerin ortaya çıkış süresine göre akut ya da kronik zehirlenmeden bahsedilir. Alım kazayla, suicid ya da homocid amacıyla gerçekleşmiş olabilir.

Zehirlenme etkenleri, görüldüğü toplumun coğrafi ve iklimsel koşullarına, gelişmişlik düzeyine, yaşam tarzına bağlı olarak değişse de; zehirlenme, insanlık var olduğundan beri karşılaşılan bir halk sağlığı sorunudur. Ülkemizde yapılan çalışmalara göre acil servise başvuran olguların %0,3-5'ini zehirlenme olguları oluşturmaktadır. Çocuklarda ve yaşlılarda kaza ile zehirlenmeler, erişkin yaş grubunda ise intihar amaçlı alımlar daha sık görülür. Zehirlenmeye en sık neden olan etkenler; tıbbi ilaçlar, tarım ilaçları (pestisitler) ve böcek öldürücü ilaçlar (insektisitler), ev içinde kullanılan kimyasallar, zehirli gazlar (karbonmonoksit gibi), gıda alımı amaçlı kullanılan besinler (mantarlar, delibal, kayısı çekirdeği vb) ve bitkiler (salon bitkileri gibi) olmakla birlikte yöresel farklılıklar gösterebilirler.

1. Zehirlenme Yolları

- Sindirim yoluyla zehirlenme
- Solunum yoluyla zehirlenme
- Temas (deri ve mukoza) yoluyla zehirlenme

2. Genel Değerlendirme

2.1. Olay Yerin Değerlendirilmesi/ Güvenlik

Hastane öncesi acil sağlık personeli genellikle zehirlenme hastası ile ilk temas eden sağlık profesyoneli (2). Olay yeri güvenliğinin sağlanması; sağlık ekibinin bunu sağlayamayacağı durumlarda ilgili birimler alanı güvenli hale getirene kadar beklenilmesi, ekibin güvenliğini sağlamak açısından önemlidir.

Hastanın ya da hastaların bulunduğu ortamın dikkatle gözlenmesi önemli bilgiler verebilir. Ortamın kokusu, duman ya da sis görülmesi, boş ilaç kutuları, dökülmüş kimyasalların sağlık personeli tarafından gözlenmesi bir yandan tanıya yaklaşımcı bilgiler verirken diğer yandan sağlık ekibinin yaşayabileceği maruziyet riskini de ortaya koyar.

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Acil Tıp Kliniği, Balıkesir Üniversitesi, dreylemersan@yahoo.com

² Acil Tıp Uzmanı, Halil Şıvgın Çubuk Devlet Hastanesi, bulutdemirel@gmail.com

Tüm bu süreçlerin kayıt altına alınması zehirlenme vakalarının aynı zamanda adli bir vaka olması nedeniyle titizlikle yapılmalıdır (11). Olay yeri ile ilgili bilgilerin, uygulanmış ise arındırma işleminin, hasta ya da hasta yakınlarından alınan öykünün, fizik muayene bulgularının ve uygulanan tedavilerin hastayı teslim alacak olan acil servis hekimine detaylı şekilde aktarılması; hastanın tanı ve tedavi sürecinin devamı açısından önemlidir.

Kaynaklar

1. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Acil Sağlık Hizmetleri, Kimyasal Biyolojik Radyasyon Ve Nükleer (KBRN) Tehlikelerde Acil Yardım 725TTT154, Ankara 2011
2. Aslan G., Tural K., Özyurt Y., Süslü H., Kuzucuoğlu T., İntoksikasyonlara güncel yaklaşım Kartal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Tıp Dergisi 2007; XVIII (2):1 01-1 07
3. Karakılıç E., Kavalcı G. Zehirlenmelere Genel Yaklaşım Derman Tıbbi Yayıncılık DOI: 10.4358/DERMAN.3970
4. Karaca M.A., Dekontaminasyon, Derman Tıbbi Yayıncılık, DOI: 10.4328/DERMAN.4592
5. Ekşi A. Hastane Öncesi Acil Hasta Bakımı Ekşi A. edt, Cilt2 Bölüm 10 Sf1-30 ISBN 978-605-84431-7-4
6. Cone, David C., and Kristi L. Koenig. "Mass casualty triage in the chemical, biological, radiological, or nuclear environment." *European Journal of Emergency Medicine* 12.6 (2005): 287-302.
7. Trevonee M. T., Theobald J., Tiothy B.E., The General approach to the poisoned patient Disease-a-Month60(2014)509-524
8. Kekeç Z., Emergency management of intoxication cases. *Türk Aile Hek Derg* 2008; 12(2): 81-88
9. Bavunoğlu I. İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Etkinliği No: 70 İç Hastalıklarında Aciller Altıparmak M.R. edt. Bölüm 9 Çeşitli Acil Durumlar-Zehirlenmeler Sf471-486
10. Totoz T., Türk H.Ş., Sayın P., Çınar S., Yıldırım Ç., Oba S. Retrospective analysis of intoxicated patients in our intensive care unit, *The Medical Bulletin of Şişli Etfal Hospital*, Volume: 47, Number 2, 2013 DOI: 10.5350/SEMB2013470204
11. Polat Y., Evaluation Of A Suicide Case For Occupational Health And Safety In Pre hospital Emergency Care, HOD, Nisan 2018, 3(1): 55-61